

РІШЕННЯ РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ДФ 58.053.025 ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 58.053.025 Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії **Бондар Юлії Володимирівні** з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» зі спеціальності 013 «Початкова освіта» на підставі публічного захисту дисертації «Формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій».

Бондар Юлія Володимирівна, 1994 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила з відзнакою Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського у 2018 р. та отримала диплом магістра за спеціальністю «Початкова освіта» і здобула кваліфікацію організатор початкової освіти, вчитель початкової школи, практичний психолог у навчальних закладах.

З травня 2017 р. по вересень 2017 р. працювала вихователем в КЗ «ДНЗ № 45 Вінницької міської ради». З вересня 2017 р. по лютий 2018 р. – вихователь в КЗ «ДНЗ № 17 Вінницької міської ради». З лютого 2018 р. по вересень 2019 р. – вчитель початкових класів у КЗ «Вінницький ліцей № 20». З вересня 2019 р. – дотепер – асистент кафедри початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. З вересня 2019 р. по грудень 2022 року навчалася в аспірантурі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Здобувачка має 22 наукових публікації за темою дисертації, з них: 1 статтю в співавторстві, що індексується в наукометричних базах даних Web of Science; 8 статей представлено в наукових фахових виданнях України; 2 статті – в зарубіжних наукових виданнях; 10 статей – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій різних рівнів та 1 навчально-методичний посібник – у співавторстві. Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії:

Статті у періодичних наукових виданнях, що індексуються міжнародною наукометричною базою Web of Science:

1. Demchenko, O., Bondar, Y., Shykyrynska, O., Komarivska, N., Lyubchak, L., Stakhova, I., & Dabizha, L. (2022). Development of youth's creative abilities schoolchildren by BYOD technology. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference May 27th-28th*, (1 volume), 341-350. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2022vol1.6892> (автор. внесок – 0,08 друк. аркуша).

Статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б»:

1. Бондар, Ю. В. (2020). Використання інтерактивних технологій кооперативного навчання на уроках математики в початковій школі. *Інноваційна педагогіка*, (21(І том)), 95-99. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.1-20>

2. Бондар, Ю. В. (2020). Формування творчої активності молодших школярів засобами інтерактивних технологій. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Сер.: Педагогіка і психологія*, (61), 9-13. DOI: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2020-61-9-13>

3. Бондар, Ю. В. (2020). Використання творчих завдань під час вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, (70(І том)), 95-99. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-1.17>

4. Бондар, Ю. В. (2020). Розвиток творчих умінь молодших школярів з особливими освітніми потребами з використанням інтерактивних технологій. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Педагогіка. Соціальна робота*, (1(46)), 18-21. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2020.46.18-21>

5. Бондар, Ю. В. (2020). Педагогічні умови формування творчих умінь в учнів початкової школи. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич*, (34(І том)), 220-225. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-1-35>

6. Бондар, Ю. В. (2021). Діагностичний інструментарій для визначення рівнів сформованості творчих умінь молодших школярів. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи: наук. зб. Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Умань*, (2(6)), 35-41. DOI: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.247517](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.247517)

7. Бондар, Ю. В., & Сорока, О. В. (2022). Результати діагностики мотиваційного компоненту творчих умінь молодших школярів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, (64), 41-50. DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-64-41-50>

8. Бондар, Ю. В. (2022). Особливості підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування творчих умінь молодших школярів. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, (17(І том)), 166-182. DOI: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.17.2022.259985>

Статті в інших наукових виданнях країн ЄС:

1. Бондар, Ю. В. (2020). Модель формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій. *Area Nauki*, (1(7)), 5-13. Режим доступу: http://dspace.vspu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6346/Bondar_Yulia_Volodymyri_vna.PDF?sequence=1&isAllowed=y

2. Бондарь, Ю. В. (2020). Категориальное разграничение понятий «интерактивная технология» и «интерактивный метод обучения». *KELM: Knowledge, Education, Law, Management*, (4(32)1 volume), 8-13. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.1.2>

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Бондар, Ю. В. (2019). Використання інтерактивних технологій в освітньому процесі початкової школи. *Соціально-освітні домінанти*

професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Бердянськ, 23-24 жовт. 2019 р.). Бердянськ, 229-233. Режим доступу: <https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2021/09/Zbirnyk-naukovykh-statey-do-druku-1.pdf>

2. Бондар, Ю. В. (2019). Розвиток творчого потенціалу учнів молодшого шкільного віку на уроках української мови. *Гуманітарний корпус*: зб. наук. стат. з актуал. пробл. філософії, культурології, психології, педагогіки та історії (м. Київ, 8 листоп. 2019 р.). Вінниця : ТОВ «Твори», (29), 10-12. Режим доступу: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/27948/gum_29%20%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=10

3. Бондар, Ю. В. (2019). Інтерактивна гра як інструмент розвитку творчих здібностей молодших школярів. *Наука та інновації – 2019: теорія, методологія та практика*: матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Запоріжжя, 6 груд. 2019 р.). Запоріжжя : МЦНД, (III том), 115-117. EOI 10.11232/06.12.2019.v3.10 Режим доступу: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/files/journals/4/issues/75/public/75-288-PB.pdf#page=116>

4. Бондар, Ю. В. (2019). Інтерактивні технології колективно-групового навчання як засіб творчого розвитку молодших школярів. *Problems and prospects of implementation of innovative research results: collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Valletta Republic of Malta, December 13. 2019). Valletta Republic of Malta : European Scientific Platform NGO, (3), 48-50. DOI: <https://doi.org/10.36074/13.12.2019.v3.05>*

5. Бондар, Ю. В. (2020). Розвиток творчої особистості молодшого школяра з використанням дискусійних інтерактивних технологій навчання. *Wielokierunkowosc Jako Gwarancja Postępu Naukowego: kolekcja prac naukowych «ΛΟΓΟΣ» z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji (Warszawa, Polska, 21 lutego 2020). Warszawa, Polska : Europejska platforma naukowa, (II tom), 136-138. DOI: <http://dx.doi.org/10.36074/21.02.2020.v2.48>*

6. Бондар, Ю. В. (2020). Аксиологічний підхід у формуванні творчої особистості молодшого школяра. *Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз і практичний досвід*: зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 18-19 черв. 2020 р.). Тернопіль : Вектор, 117-119. Режим доступу: http://dSPACE.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/16217/1/54_Yuliia_BONDAR.pdf

7. Бондар, Ю. В. (2020). Методичні аспекти впровадження інтерактивних технологій у підготовку майбутніх учителів початкової школи. *Електронний збірник Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти: тези доп. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 10-12 листоп. 2020 р.). [Електронний ресурс]. Запоріжжя : КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», (5(42)).* Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/19rfvt0uBTapfoJCBECSXAMedfnq2cFvIb/view>

8. Бондар, Ю. В. (2021). Розвиток творчої обдарованості молодших школярів засобами інтерактивної гри з елементами театралізації. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності*

дошкільної та початкової освіти: тези доп. V Міжнар. наук.-практ. Інтерн.-конф. (м. Вінниця, 22-23 квіт. 2021 р.). Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 439-442. Режим доступу:

https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/35878/1/2021_Starosta%20V_%D0%90%D0%BA%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%20%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%92%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8F%20%D1%81_316-320.pdf#page=439

9. Бондар, Ю. В. (2021). Творча діяльність як засіб розвитку soft skills обдарованих дітей. *Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами*: тези доп. V Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. уч. (м. Вінниця, 17-18 листоп. 2021 р.). Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 221-224. Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1UB0lrloZ139YaEQ-E_cCPRPLgUScSm_q/view

10. Бондарь, Ю. В. (2022). Особенности проведения интерактивного урока в начальной школе. *Sustainable Development: Modern Theories and Best Practices: Materials of the Monthly International Scientific and Practical Conference* (Tallinn, March 31 – April 1, 2022). Tallinn : Teadmus OÜ, 174-177. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://api.teadmus.org/storage/published_books/monthly_thesis_book_03-04_2022/book.pdf

11. Василюк, А. В., Бондар, Ю. В., & Хіля, А. В. (2020). Педагогічні технології інклюзивного навчання : навчально-методичний посібник для студентів закл. вищ. пед. освіти. Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 168. Режим доступу: <http://library.vspu.net/jspui/bitstream/123456789/6348/1/Vasilyuk%20A.V.%2C%20Bondar%20Y.V.%2C%20Hilya%20A.V..pdf> (автор. внесок – 3 друк. аркуша).

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

1. Чайка Володимир Мирославович, доктор педагогічних наук, декан факультету педагогіки і психології, професор кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Зауваження: У роботі замало уваги приділено вибірковому курсу. Його варто було б винести наперед, бо він є авторською розробкою.

2. Шквир Оксана Леонідівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. Зауваження, висловлені у відгуку опонента:

1. На нашу думку, назву другого розділу («Формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій») бажано було б зробити вужчою, оскільки вона повторює тему дисертації.

2. Вважаємо, що при доведенні актуальності теми дослідження доцільно було б виокремити недоліки і труднощі, що існують в практиці сучасної

початкової школи, і детермінують необхідність вдосконалення процесу формування творчих умінь в учнів початкових класів.

3. Позитивно оцінюючи визначені автором педагогічні умови формування творчих умінь учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій (підрозділ 2.1), зауважимо, що для уникнення суб'єктивного підходу варто було б використати метод експертних оцінок.

4. На наше переконання, теоретичне значення роботи зросло б, якби автор вивчив зарубіжний досвід та використав його при розробці авторської моделі формування творчих умінь учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій.

5. У п. 3.2 бажано було б більш детально описати процес формування творчих умінь у молодших школярів під час вивчення вибіркового навчального курсу «Розвиток творчих умінь» з використанням інноваційної технології BYOD.

6. У третьому розділі варто було б описати процедуру створення контрольних та експериментальних груп і яким чином реалізовувався принцип випадковості.

Проте зазначені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку результатів представленої дисертаційної роботи й засвідчують її перспективність.

3. Рябошапка Ольга Володимирівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри психології та педагогіки розвитку дитини Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Зауваження, висловлені у відгуку опонента:

1. Когнітивний компонент творчих умінь містить знання з основ теорії мистецтв. Багато уваги приділено мистецькій освіті, а не основам навчальної творчості. Тому, на нашу думку, варто було б змістити акцент із мистецької компетентності.

2. Зважаючи на інформатизацію сучасного молодшого школяра, має сенс застосовувати мультимедійні освітні програми, які пройшли апробацію та рекомендовані МОН до використання в освітньому процесі початкової школи та які дають змогу реалізовувати технологію BYOD.

3. Позитивно оцінюючи представлене автором у п.2.3. змістово-процесуальне забезпечення формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій, вважаємо, що в умовах пандемії COVID-19 та повномасштабних воєнних дій в Україні, варто було б розкрити особливості використання інтерактивних технологій для творчого розвитку молодших школярів в умовах змішаного та дистанційного навчання.

4. Беручи до уваги особливості реалізації Концепції «Нова українська школа» та враховуючи значимість «педагогіки партнерства», дисертаційна праця значно б виграла, якби її зміст охоплював роль батьків у процесі формування творчих умінь молодших школярів.

5. З огляду на авторський внесок, практичну цінність та масштабність дисертаційної роботи, слід висловити побажання щодо публікації результатів дослідження як навчально-методичних рекомендацій або практичного посібника.

4. Янкович Олександра Іванівна, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти, професор кафедри педагогічної майстерності та освітніх технологій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Зауваження, висловлені у відгуку рецензента:

1. У першому розділі, характеризуючи інтерактивні технології, дисертантка визначає їх як інноваційні (с. 17), проте така думка є дискусійною, зважаючи на давні історичні корені цих технологій. Вартують класифікації й застосування в дослідженні не тільки добре відомі методи інноваційних технологій, а й інноваційні.

2. Доцільно конкретизувати формулювання першої умови: формування в учнів позитивної мотивації до творчої діяльності. Будь-яка діяльність, щоб бути ефективною, розпочинається зі створення мотивації. Отже, доцільно акцентувати увагу, якими способами пропонується формувати мотивацію до творчої діяльності, чим учень буде вмотивований.

3. Визначаючи педагогічні умови формування творчих умінь учнів, дисертантка спирається на праці С. Сисоєвої, М. Пригодіна, Н. Єсіної, які визначили психолого-педагогічні умови зазначеної діяльності. Варто було обґрунтувати, чому в дисертації виявляються педагогічні умови, а не психолого-педагогічні. Чому саме ті, а не інші умови виявлено (с. 90). Чому, наприклад, не враховано умову, виявлену Пригодіним М. про опору на національний менталітет (Пригодін, М. Д. (2019), с.121).

4. Визначаючи педагогічні умови формування творчих умінь дисертантка справедливо спирається на праці науковців, зокрема, на с. 89 зазначає: Н. Єсіна, М. Пригодін визначають оптимальні психолого-педагогічні умови, які ефективно сприяють формуванню творчих умінь у молодших школярів. Проте праці цих науковців присвячені формуванню творчих умінь студентів (Єсіна, Н. О. (2015). Методи формування творчих умінь студентів в інтелектуально-ігровій діяльності. *Педагогіка та психологія*, (48), 93-99; Пригодін, М. Д. (2019). Формування творчих умінь майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі фахового навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер.: Теорія і методика мистецької освіти*, (26), 120-124)).

На с. 90 дисертантка пише: «Результативність формування творчих умінь в учнів молодшого шкільного віку під час вивчення різних навчальних дисциплін, на думку А. Антонця, зумовлена педагогічними умовами...» Проте публікація вказаного автора присвячена формуванню професійних умінь агроінженерів (Антонець, А. В. (2018). Особливості формування професійних умінь агроінженерів у процесі вивчення математичних дисциплін. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Сер.: Педагогічні науки*, (38), 46-52).

5. Належно оцінюючи напрацювання авторки щодо ґрунтовного аналізу формування творчих умінь учнів початкової школи, доречно було б частину матеріалів, зокрема таблиць, представити у додатках. Окрім того, у роботі серед аналізованих праць є й ті, що на сучасному етапі не становлять цінності. Їх доцільно вилучити з опису в дисертації, зменшуючи тим самим її обсяг.

5. Жаркова Ірина Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського

національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Зауваження, висловлені у відгуку рецензента:

1. Розділ 1 дещо переобтяжений характеристикою основних дефініцій дослідження. На нашу думку, різні підходи до тлумачення сутності понять варто було подати у вигляді узагальнених порівняльних таблиць. Це зменшило б обсяг основного тексту дисертації. Крім того, в дисертації поданий аналіз наукових праць, які на сучасному етапі розвитку освіти в Україні втратили свою актуальність.

2. Формулювання третьої педагогічної умови (комплексне застосування завдань розвивального, творчого, проблемного характеру) потребує редагування. Доцільно було б її викласти у такій редакції: «комплексне застосування інтерактивних технологій у процесі формування творчих умінь», оскільки саме інтерактивні технології визначені авторкою як основний засіб, який використовувався у ході дослідження.

3. У розробленій дидактичній моделі формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій (рис. 2.1) варто змінити назву «мотиваційно-цільовий компонент» на «цільовий компонент» і внести до нього визначені авторкою завдання процесу формування творчих умінь у молодших школярів, а також вилучити дидактичні та специфічні принципи.

4. У п. 3.1 авторкою детально описано результати, отримані в ході констатувального етапу експерименту за кожним компонентом творчих умінь та визначено узагальнені результати сформованості творчих умінь учнів (див. рис. 3.5). Доцільно було б аналогічно визначити такі ж узагальнені результати і наприкінці контрольного етапу експерименту та зобразити їх у вигляді діаграми в п. 3.3.

Результати відкритого голосування:

«за» – 5,

«проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Бондар Юлії Володимирівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» зі спеціальності 013 «Початкова освіта».

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Volodymyr Chayka
Володимир ЧАЙКА